

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра хірургії та акушерства

ЗАТВЕРДЖЕНО КАФЕДРОЮ

Завідувач кафедри

 Борис КИРИЧКО

(протокол «01» вересня 20 25 р. № 1)

**РОБОЧА ПРОГРАМА ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ**

освітньо-професійна програма Ветеринарна медицина

спеціальність 211 Ветеринарна медицина

галузь знань 21 Ветеринарія

рівень вищої освіти другий (магістерський)

факультет ветеринарної медицини

(2023 рік набору, термін навчання 5 років)

ПОЛТАВА

2025-2026 н.р.

Робоча програма виробничої практики для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Ветеринарна медицина» спеціальності 211 Ветеринарна медицина рівень вищої освіти другий (магістерський)

Мова викладання державна

Розробники:

Киричко Борис, доктор ветеринарних наук, професор  
Кулинич Сергій, доктор ветеринарних наук, професор  
Кручиненко Олег, доктор ветеринарних наук, професор  
Мельничук Віталій, доктор ветеринарних наук, професор  
Дмитренко Надія, кандидат ветеринарних наук, доцент  
Омельченко Ганна, кандидат ветеринарних наук, доцент  
Петренко Максим, кандидат сільськогосподарських наук, доктор філософії з ветеринарної медицини, доцент  
Каришева Людмила, старший викладач  
Бурда Тетяна, завідувач навчально-наукової лабораторії терапії

Погоджено гарантом освітньої програми «Ветеринарна медицина»

«01» вересня 2025 року

 Борис КИРИЧКО

Схвалено радою з якості вищої освіти спеціальності «Ветеринарна медицина»

протокол «01» вересня 2025 року № 1

Голова ради з якості вищої освіти спеціальності «Ветеринарна медицина»



Надія ДМИТРЕНКО

## 1. Опис практики

Таблиця 1

### Опис виробничої практики

Елементи характеристики	Денна форма здобуття освіти 211ВМ_мд_2023[2](5 р.)
Загальна кількість годин	135
Кількість кредитів	4,5
Місце в Індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	обов'язкова
Рік навчання (курс)	3 (211ВМ_мд_2023[2](5 р.))
Семестр	6
Вид підсумкового контролю	диференційований залік

## 2. Мета та завдання практики

Метою виробничої практики є: поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих здобувачами вищої освіти, з клінічного дослідження тварин різних видів за внутрішньої, акушерської та гінекологічної патології, опанування сучасних прийомів, методів та знарядь праці в галузі біотехнології відтворення тварин, надання лікувальної допомоги тваринам за хірургічної патології, набуття навичок практичного застосування набутих компетентностей у фаховій діяльності.

Завдання виробничої практики:

- відпрацювання методів досліджень тварин, діагностики та терапії внутрішніх захворювань;
- проведення диспансеризації, використання клінічних і лабораторних методів діагностики в умовах виробництва;
- практичне застосування методів діагностики та надання допомоги тваринам за акушерсько-гінекологічної патології;
- опанування методів діагностики та лікування тварин за хірургічної патології.

## 3. Передумови для проходження практики

Перелік навчальних дисциплін, які передують проходженню виробничої практики: анатомія свійських тварин, акушерство, гінекологія та біотехнологія відтворення тварин, ветеринарна вірусологія, ветеринарна мікробіологія, ветеринарна фармакологія, внутрішні хвороби тварин, загальна та спеціальна хірургія.

## 4. Результати проходження практики

**Компетентності:**

загальні:

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
- ЗК 2. Здатність до пошуку, оброблення інформації з різних джерел.

- ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 4. Знання та розуміння предметної галузі та професії.
- ЗК 8. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ЗК 12. Прагнення до збереження навколишнього середовища.
- ЗК 13. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 14. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК 17. Здатність працювати в команді та навички міжособистісної взаємодії.

фахові:

- ФК 1. Здатність встановлювати особливості будови і функціонування клітин, тканин, органів, їх систем та апаратів організму тварин різних класів і видів – ссавців, птахів, комах (бджіл), риб та інших хребетних.
- ФК 2. Здатність використовувати інструментарій, спеціальні пристрої, прилади, лабораторне обладнання та інші технічні засоби для проведення необхідних маніпуляцій під час виконання професійної діяльності.
- ФК 3. Здатність дотримуватися правил охорони праці, асептики та антисептики під час здійснення фахової діяльності.
- ФК 4. Здатність проводити клінічні дослідження з метою формулювання висновків щодо стану тварин чи встановлення діагнозу.
- ФК 6. Здатність здійснювати відбір, пакування, фіксування і пересилання проб біологічного матеріалу для лабораторних досліджень.
- ФК 7. Здатність організовувати і проводити лабораторні та спеціальні діагностичні дослідження й аналізувати їх результати.
- ФК 8. Здатність планувати, організовувати та реалізовувати заходи з лікування тварин, хворих на незаразні, інфекційні та інвазійні хвороби.
- ФК 9. Здатність проводити акушерсько-гінекологічні та хірургічні заходи і операції.
- ФК 10. Здатність розробляти стратегії безпечного, санітарно-обумовленого утримання тварин.
- ФК 11. Здатність застосовувати знання з біобезпеки, біоетики та добробуту тварин у професійній діяльності.
- ФК 12. Здатність розробляти та реалізовувати заходи, спрямовані на захист населення від хвороб, спільних для тварин і людей.
- ФК 13. Здатність розробляти стратегії профілактики хвороб різної етіології.
- ФК 16. Здатність оберігати довкілля від забруднення відходами тваринництва, а також матеріалами та засобами ветеринарного призначення.
- ФК 19. Здатність здійснювати просвітницьку діяльність серед фахівців, працівників галузі та населення.
- ФК 20. Здатність організовувати, здійснювати і контролювати документообіг під час професійної діяльності.

### Програмні результати навчання:

- ПРН 1. Знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини.
- ПРН 2. Визначати суть фізико-хімічних і біологічних процесів, які відбуваються в організмі тварин у нормі та за патології.
- ПРН 3. Установлювати зв'язок між клінічними проявами захворювання та результатами лабораторних досліджень.
- ПРН 4. Використовувати інформацію із вітчизняних та іноземних джерел для розроблення діагностичних, лікувальних і підприємницьких стратегій.
- ПРН 5. Збирати анамнестичні дані під час реєстрації та обстеження тварин, знаходити рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб тварин.
- ПРН 7. Здійснювати моніторинг причин поширення хвороб різної етіології та біологічного забруднення довкілля відходами тваринництва, а також матеріалами та засобами ветеринарного призначення.
- ПРН 11. Розробляти карантинні та оздоровчі заходи, методи терапії, профілактики, діагностики та лікування хвороб різної етіології.
- ПРН 12. Розробляти заходи, спрямовані на захист населення від хвороб, спільних для тварин і людей.
- ПРН 18. Знати правила та вимоги біобезпеки, біоетики та добробуту тварин.
- ПРН 19. Здійснювати просвітницьку діяльність серед працівників галузі та населення.

Таблиця 2

### Співвідношення програмних результатів навчання із очікуваними результатами навчання

Програмний результат навчання	Очікувані результати навчання практики
ПРН 1. Знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини	володіти ветеринарною термінологією
	знати визначення ветеринарних термінів
ПРН 2. Визначати суть фізико-хімічних і біологічних процесів, які відбуваються в організмі тварин у нормі та за патології	розуміти фізико-хімічні та біологічні процеси, які відбуваються в організмі здорової тварини
	вміти аналізувати зміни біологічних та фізико-хімічних процесів, що відбуваються в організмі тварини за хвороб різної етіології
ПРН 3. Установлювати зв'язок між клінічними проявами захворювання та результатами лабораторних досліджень	вміти визначати клінічні прояви хвороб тварин
	вміти проводити основні лабораторні дослідження біологічних субстратів від хворих тварин
	встановлювати взаємозв'язок між клінічними симптомами хвороби та

Програмний результат навчання	Очікувані результати навчання практики
	результатами лабораторних досліджень
ПРН 4. Використовувати інформацію із вітчизняних та іноземних джерел для розроблення діагностичних, лікувальних і підприємницьких стратегій	вміти здійснювати пошук необхідної інформації із вітчизняних та іноземних джерел для розроблення діагностичних та лікувальних заходів
	вміти проводити аналіз інформації літературних джерел для розроблення діагностичних та лікувальних заходів за хвороб тварин різної етіології
ПРН 5. Збирати анамнестичні дані під час реєстрації та обстеження тварин, знаходити рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб тварин	вміти збирати та аналізувати дані анамнезу
	володіти методами клінічного обстеження тварини
	вміти виконувати лабораторні дослідження біологічних субстратів та аналізувати отримані дані
ПРН 7. Здійснювати моніторинг причин поширення хвороб різної етіології та біологічного забруднення довкілля відходами тваринництва, а також матеріалами та засобами ветеринарного призначення	вміти збирати та аналізувати дані первинної документації, анамнезу, клінічного обстеження з метою встановлення причин виникнення та розповсюдження хвороб тварин
	знати основні джерела забруднення навколишнього середовища відходами тваринництва та засобами ветеринарного призначення
ПРН 11. Розробляти карантинні та оздоровчі заходи, методи терапії, профілактики, діагностики та лікування хвороб різної етіології	розробляти плани карантинних та оздоровчих заходів за хвороб тварин різної етіології
	вміти планувати профілактичні, діагностичні та лікувальні заходи за хвороб тварин різної етіології
ПРН 12. Розробляти заходи, спрямовані на захист населення від хвороб, спільних для тварин і людей	знати та вміти розробляти комплекс профілактичних і ветеринарно-санітарних дій, спрямованих на запобігання виникненню, поширенню та передачі хвороб, спільних для тварин і людей
	проведення просвітницької роботи серед населення щодо правил поводження з тваринами та профілактики зараження
ПРН 18. Знати правила та вимоги біобезпеки, біоетики та добробуту тварин	знати основні принципи профілактики занесення та поширення інфекційних хвороб тварин

Програмний результат навчання	Очікувані результати навчання практики
	розуміти та дотримуватись етичних норм лікаря ветеринарної медицини
	знати принципи гуманного утримання та експлуатації тварин
ПРН 19. Здійснювати просвітницьку діяльність серед працівників галузі та населення	знати шляхи профілактики захворювань, правила утримання, годівлі та догляду за тваринами
	вміти пояснювати населенню ризики зооантропонозів
	здійснювати популяризацію принципів гуманного поводження з тваринами та підвищувати обізнаність щодо ветеринарно-санітарних вимог і правил біобезпеки

## 5. Програма практики

### Тема 1. Внутрішні хвороби тварин.

Клінічне дослідження тварин за внутрішньої патології, встановлення діагнозу, проведення лікування та аналіз отриманих результатів.

### Тема 2. Акушерство, гінекологія і біотехнологія відтворення тварин.

Дослідження акушерської та гінекологічної патології тварин, встановлення діагнозу, проведення лікування надання рододопомоги та узагальнення отриманих результатів.

### Тема 3. Загальна та спеціальна хірургія.

Клінічне дослідження та лікування тварин за хірургічної патології, визначення факторів травматизму та аналіз отриманих результатів.

## 6. Структура (тематичний план) практики

Таблиця 3

### Структура (тематичний план) виробничої практики

Розділи виробничої практики	Тривалість вивчення розділу, год.	Назва кафедри, яка здійснюватиме керівництво розділами
Внутрішні хвороби тварин	45	терапії імені професора П. І. Локеса
Акушерство, гінекологія і біотехнологія відтворення тварин	45	хірургії та акушерства
Загальна та спеціальна хірургія	45	хірургії та акушерства
Разом	135	

## **7. Індивідуальні завдання з практики**

Кожен здобувач вищої освіти готує доповідь за результатами проходження виробничої практики, відображеними у звіті.

## **8. Вимоги до баз практики**

Практика студентів факультету ветеринарної медицини Полтавського державного аграрного університету проводиться на базах практики, які забезпечують виконання програми виробничої практики здобувачів освітньо-професійної програми Ветеринарна медицина другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 211 Ветеринарна медицина.

Базами практики можуть бути суб'єкти господарювання, незалежно від їх організаційно-правової форми та форми власності, фізичні особи, які проводять незалежну професійну діяльність, органи державної влади і місцевого самоврядування, громадські формування, об'єкти структурних підрозділів Університету, а також бази за межами України за умови забезпечення ними виконання у повному обсязі програм практики.

Виробнича практика проводиться на базах практики – підприємствах (установах, організаціях тощо), що залучаються для проведення практики студентів, які повинні відповідати наступним вимогам:

- наявність структурних підрозділів, напрям діяльності яких відповідає спеціальності 211 Ветеринарна медицина;
- здатність забезпечити виконання програми практики;
- забезпечення кваліфікованого керівництва практикою студентів;
- забезпечення належних умов для проходження практики на виробництві з дотриманням правил і норм безпеки праці, виробничої санітарії відповідно до законодавства;
- надання студентам на час проходження практики можливості працювати на штатних посадах, робота на яких відповідає програмі практики (за згодою керівника підприємства (установи, організації тощо) та за наявності відповідних вакансій);
- надання студентам права користуватися документацією, необхідною для виконання програми практики, з урахуванням політики конфіденційності підприємства (установи, організації тощо);
- можливість наступного працевлаштування студентів (на загальних підставах, за наявності вакансій).

## **9. Організація проведення практики**

Організаційними заходами, що забезпечують підготовку та порядок проведення практики здобувачів освітньо-професійної програми Ветеринарна медицина другого (магістерського) рівня вищої спеціальності 211 Ветеринарна медицина, є:

- розробка робочої програми практики;
- визначення баз практики;
- укладання договорів про проведення практики студентів між Університетом та підприємствами (установами, організаціями тощо);

- розподіл студентів за базами практики;
- підготовка для баз практики інформації про обсяги, зміст, період проведення практики студентів, потреби в обладнанні та матеріалах тощо;
- призначення керівників практики;
- проведення настановчих зборів студентів;
- підготовка звітної документації за результатами проведення практики;
- інші заходи.

Відповідальність за організацію та проведення практики покладається на ректора Університету. Загальну організацію практики та контроль за її проведенням в Університеті здійснює керівник виробничої практики відділу практики та сприяння працевлаштуванню студентів і випускників, на факультеті – декан, на кафедрах – завідувачі кафедр.

Заходи, пов'язані з організацією практики студентів, визначаються наказом ректора Університету про проведення практики студентів.

Виробнича практика студентів проводиться у виробничих умовах в період, що забезпечує можливість виконання здобувачами всіх видів робіт згідно програми практики.

На початку практики керівник підприємства (установи, організації тощо) призначає керівника від бази практики, а також забезпечує проведення здобувачам-практикантам інструктажів з охорони праці, ознайомлення з правилами внутрішнього трудового розпорядку бази практики, порядком отримання документації та матеріалів. Керівником практики від бази практики повинен бути фахівець, який працює на постійній основі. Кількість здобувачів-практикантів, яка закріплюється за ним, не перевищує десяти осіб.

На здобувачів-практикантів, які проходять практику на підприємстві (установі, організації тощо), розповсюджується законодавство України про працю та правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства (установи, організації тощо). За наявності вакантних місць та за відповідності змісту роботи програмі практики, вони можуть бути зараховані на штатну посаду.

Керівник виробничої практики від кафедри:

- розробляє методичне забезпечення практики здобувачів;
- забезпечує якість проходження практики здобувачів вищої освіти згідно з її програмою;
- контролює своєчасне прибуття здобувачів до баз практики;
- здійснює контроль за виконанням програми практики та термінами її проходження;
- проводить консультації щодо опрацювання та узагальнення зібраного матеріалу;
- перевіряє щоденники, звіти з практики та оцінює результати її проходження здобувачами;
- подає на кафедру звіт керівника виробничої практики;

- здійснює виконання інших функцій, визначених законодавством та внутрішніми нормативно-правовими актами Університету.

Керівник практики від бази практики:

- здійснює безпосереднє керівництво практикою студентів-практикантів згідно з програмою практики;
- знайомить здобувачів-практикантів із правилами внутрішнього розпорядку та контролює їх дотримання;
- повідомляє керівнику практики від кафедри про порушення здобувачем-практикантом трудової дисципліни та внутрішнього розпорядку;
- контролює ведення щоденника, підготовку звіту здобувачем-практикантом;
- після закінчення практики складає відгук-характеристику на кожного здобувача-практиканта, де дає оцінку проходження практики.

Студенти, які проходять виробничу практику, зобов'язані:

- з'явитися на настановчі збори з питань проходження практики та звітування за її результатами;
- пройти цільовий інструктаж з охорони праці;
- отримати документи для проходження практики;
- ознайомитися з робочою програмою практики;
- отримати індивідуальні завдання у керівника практики від кафедри;
- своєчасно прибути на базу практики;
- дотримуватися на підприємстві (в установі, організації тощо) трудової дисципліни, правил внутрішнього трудового розпорядку, правил і норм охорони праці, цивільного захисту, пожежної безпеки та дій в надзвичайних ситуаціях;
- виконувати завдання, передбачені програмою практики;
- підготувати звітну документацію з практики;
- своєчасно подати звіт з практики та захисти його перед комісією.

### **10. Вимоги до звітної документації з практики**

Основною звітною документацією є щоденник виробничої практики (друкований екземпляр, додаток А), щоденник виробничої практики, оформлений у вигляді журналу прийому тварин (Додаток Б) та звіт.

Щоденник виробничої практики, оформлений у вигляді журналу прийому тварин (Додаток Б) оформлюється у формі зошита, заповненого від руки, згідно зразка. Інформацію до щоденника вносять щодня, окрім вихідних днів. Кожного тижня щоденник завіряється підписом та печаткою керівника практики від підприємства. Щоденник прошивають, на останній сторінці зошита вказують кількість сторінок (аркушів), дату (перший день практики), скріплюють печаткою та підписом керівника практики від підприємства.

Звіт оформляють згідно з вимогами ДСТУ 3008-95 – «Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення».

Мова звіту з виробничої практики – державна, стиль – науковий, чіткий, без орфографічних і синтаксичних помилок, послідовність – логічна.

Пряме переписування у звіті матеріалів із літературних джерел є неприпустимим.

Обсяг звіту з виробничої практики повинен складати не більше 0,8 авторських аркушів, або 18 сторінок комп'ютерного тексту.

Текст звіту з виробничої практики набирають на комп'ютері через 1,5 міжрядкові інтервали (29-30 рядків на сторінці), друкують за допомогою принтера на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм); шрифт текстового редактора – Word Times New Roman, розмір 14 пт. Текст слід друкувати таких розмірів берегів: лівий не менше 25 мм, правий – не менше 10 мм, верхній і нижній не менше 20 мм. Шрифт друку повинен бути чітким, щільність тексту однаковою.

Титульна сторінка звіту з виробничої практики оформляється за єдиним зразком (додаток В). Наступна сторінка тексту – «Лист оцінювання», третя сторінка – «ЗМІСТ».

Текст основної частини звіту з виробничої практики поділяють на розділи та підрозділи.

Розділи і підрозділи повинні мати заголовки. Заголовки розділів слід розташовувати посередині рядка і друкувати великими літерами без крапки в кінці, не підкреслюючи. Заголовки підрозділів слід починати з абзацного відступу і друкувати маленькими літерами, крім першої великої, не підкреслюючи, без крапки в кінці. Заголовки відділяються від тексту зверху і знизу при комп'ютерному наборі двома рядками.

Абзаци в тексті починають відступом, що дорівнює не менше 1,25 см та повинен бути однаковим впродовж усього тексту.

Знаки, літери, символи, позначення, які неможливо ввести із клавіатури, а також математичні і хімічні формули вписуються від руки чорнилом (пастою) чорного кольору.

Помилки, описки і графічні неточності, виявлені у процесі виконання звіту, допускається виправляти підчищенням або з використанням коректора і нанесенням на тому ж місці виправленого тексту (графіки) рукописним способом (чорними чорнилом, пастою, тушшю). Допускається не більше трьох виправлень на одну сторінку.

Пошкодження аркушів, помарки і сліди неповністю видаленого попереднього тексту в роботі не допускаються.

Сторінки слід нумерувати арабськими цифрами, дотримуючись наскрізної нумерації впродовж усього тексту. Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті без крапки в кінці, шрифт Times New Roman 12 пт. Титульний лист та зміст включають до загальної нумерації сторінок роботи, номер сторінки не ставлять.

Цифровий матеріал, отриманий під час досліджень, доцільно розмішувати у компактних, забезпечених тематичними підзаголовками і пронумерованих таблицях.

Таблицю розташовують безпосередньо після тексту, у якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. На всі таблиці мають бути посилання у тексті.

Таблиці слід нумерувати арабськими цифрами, порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком таблиць, що наводяться у додатках. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, відокремлених крапкою, наприклад, Таблиця 2.1 – перша таблиця другого розділу.

Таблиця повинна мати назву, яку друкують малими літерами (крім першої великої) і вміщують над таблицею. Назва таблиці має бути стислою і відображати її зміст.

Якщо рядки або графи таблиці виходять за межі формату сторінки, таблицю поділяють на частини, розміщуючи одну частину під одною, або поруч, або переносячи частину таблиці на наступну сторінку, повторюючи в кожній частині таблиці її головку і боковик.

У разі поділу таблиці на частини допускається її головку або боковик замінити відповідно номерами граф чи рядків, нумеруючи їх арабськими цифрами у першій частині таблиці.

Слово Таблиця \_\_ вказують один раз праворуч над першою частиною таблиці, над іншими частинами друкують (пишуть) Продовження таблиці \_ із зазначенням номера таблиці.

Заголовки граф таблиці починають з великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони складають одне речення із заголовком. Підзаголовки, що мають самостійне значення, друкують (пишуть) з великої літери. В кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставлять. Заголовки і підзаголовки граф вказують в однині.

Горизонтальні та вертикальні лінії, які розмежовують рядки таблиці, а також лінії ліворуч, праворуч і знизу, що обмежують таблицю, можна не проводити, якщо їх відсутність не ускладнює користування таблицею. Головка таблиці повинна бути відокремлена лінією від іншої частини таблиці. Висота рядків таблиці – не менше 8 мм.

Графу Номер за порядком до таблиці не включають. Якщо показники, параметри або інші дані необхідно нумерувати, їх порядкові номери вказують у боковику таблиці перед найменуванням.

Одиниці величин вказують або у заголовках, або у підзаголовках. Окрему графу для одиниць не виділяють. Якщо всі параметри, розміщені у таблиці, мають тільки одну одиницю, наприклад, міліметри, то її скорочене позначення (мм) розміщують над таблицею. Якщо графи таблиці містять величини переважно однієї одиниці, але є й показники, виражені в інших одиницях, над таблицею розміщують напис про переважну одиницю, а відомості про інші одиниці дають у заголовках відповідних граф.

Цифри у графах розміщують так, щоб класи чисел у всіх графах були суто один під одним. Числові значення величин в одній графі повинні мати, як правило, однакову кількість знаків після коми. За відсутності окремих даних у таблиці слід ставити тире.

Звіт з виробничої практики доцільно ілюструвати оригінальними рисунками, що можуть включати макро- і мікрофотографії, графіки, діаграми і схеми.

Ілюстрації можуть мати назву, яку розміщують під ілюстрацією, і порядкові номери. У підписах до мікрофотографій з гістопрепаратів, інвазійних елементів, клітин мікроорганізмів тощо потрібно вказувати метод фарбування (якщо препарат не нативний) і величину збільшення, або на зображення з використанням відповідного програмного забезпечення наноситься масштабна лінійка (наприклад, 10 мкм, 50 мкм, 100 мкм), яка відображає реальний розмір наведеного на зображенні об'єкта. Кількість ілюстрацій повинна бути достатньою для пояснення тексту. Ілюстрації (креслення, рисунки, графіки, схеми, діаграми, фотознімки) необхідно розмішувати безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. На всі ілюстрації мають бути посилання у тексті.

Ілюстрації слід нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією. Якщо рисунок один, його позначають Рисунок 1. Допускається нумерувати ілюстрації в межах розділу. У цьому випадку номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, відокремлених крапкою, наприклад: Рисунок 1.1.

Посилаючись на ілюстрації, слід писати "... відповідно до рисунка 2" в разі наскрізної нумерації і "... відповідно до рисунка 1.2", за нумерації у межах розділу.

Ілюстрації повинні мати найменування і пояснювальні дані (підрисунковий текст). Слово Рисунок і найменування розміщують після пояснювальних даних і друкують (записують) таким чином:

Рисунок 1.1 – Абсцес у корови в ділянці шії.

Якщо ілюстрації створені не автором, необхідно при поданні їх дотримуватись вимог чинного законодавства про авторські права вставивши відповідне посилання на джерело звідки було взяте зображення.

### **Порядок викладання матеріалів звіту**

Вихідним матеріалом для складання звіту служать записи в щоденнику, а також копії актів експертиз, протоколів, фотографії т інше.

Загальний об'єм звіту повинен складати 15-18 сторінок комп'ютерного тексту.

Порядок викладання матеріалів звіту:

ТИТУЛЬНИЙ АРКУШ

ЛИСТ ОЦІНЮВАННЯ

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ВНУТРІШНІ ХВОРОБИ ТВАРИН

РОЗДІЛ 2. АКУШЕРСТВО, ГІНЕКОЛОГІЯ І БІОТЕХНОЛОГІЯ

ВІДТВОРЕННЯ ТВАРИН

РОЗДІЛ 3. ЗАГАЛЬНА ТА СПЕЦІАЛЬНА ХІРУРГІЯ

ЗВЕДЕНА ТАБЛИЦЯ ВИКОНАНИХ РОБІТ

ВИСНОВКИ

ДОДАТКИ

У вступній частині здобувач вищої освіти дає коротку характеристику місця проходження практики та організацію роботи підприємства (установи, організації тощо).

У розділах, вказаних вище, здобувач вищої освіти узагальнює матеріали по дисциплінах і представляє підсумкові дані як у вигляді тексту, так і в таблицях, а також складає зведену таблицю всіх виконаних робіт під час проходження практики (додаток Г). У висновках дається оцінка місцю проходження практики, її організації, керівництву.

У додатках здобувач вищої освіти вмщує копії актів проведених робіт, малюнки, схеми, фотографії тощо. Кількість їх повинна бути помірною з тим, щоб не перевантажувати звіт матеріалами, що не мають особливого значення.

Після оформлення матеріали звіту виробничої практики здійснюють перевірку на оригінальності тексту самостійно здобувачем вищої освіти або Університетом, використовуючи програми, які є у відкритому доступі, крім тих, розробниками яких є фізичні або юридичні особи, зареєстровані на території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором / державою окупантом.

Здобувач вищої освіти має подати на кафедру довідковий документ про перевірку матеріалів звіту щодо оригінальності тексту.

Здобувач вищої освіти, що виконав звіт, який має високу, достатню оригінальність тексту, допускається до його захисту.

Здобувач вищої освіти, що виконав звіт виробничої практики, який має задовільну оригінальність тексту, допускається до захисту за умови надання консультації з боку керівника практики від кафедри.

Здобувач вищої освіти, що виконав звіт виробничої практики, який має низьку оригінальність тексту, не допускається до її захисту.

Після отримання позитивного результату всі підготовлені аркуші текстових документів звіту виробничої практики складають у пластиковий швидкозшивач у такому порядку: титульний аркуш, лист оцінювання, зміст, і далі матеріали звіту згідно із змістом. До звіту додається щоденники виробничої практики, заповнені за формою встановленого зразка.

## **11. Підведення підсумків практики і оцінювання її результатів**

Після закінчення періоду практики студенти звітують про виконання програми практики. До звітної документації відносяться щоденники практики та звіт з практики.

За результатами проходження виробничої практики здобувачем подається звіт з практики разом зі щоденниками на відповідальну кафедру для реєстрації та керівнику практики від кафедри – для перевірки та оцінювання.

У щоденнику практики студент у хронологічному порядку відображає зміст виконуваної ним роботи під час практики з коротким її аналізом. Щоденник практики обов'язково підписується керівниками практики.

Звіт з виробничої практики захищається здобувачем перед комісією, яка призначена наказом ректора Університету.

За підсумками виробничої практики проводиться семестровий контроль у формі диференційованого заліку. Диференційований залік з виробничої практики виставляється після її закінчення протягом двох тижнів теоретичного навчання чи екзаменаційної сесії головою комісії із захисту звітів з практики.

Голова комісії підсумовує бали, нараховані керівником практики від кафедри та комісією із захисту звітів з практики, внесені до листа оцінювання результатів проходження практики.

Керівником практики від кафедри нарахування балів здійснюється на підставі:

- оцінки результатів проходження практики здобувачем, наданої у відгуку-характеристиці керівника практики від бази практики;
- оцінки якості оформлення і змістовності наповнення щоденників та звіту з практики.

Комісія із захисту звітів з практики нараховує бали за підсумками презентації здобувачем вищої освіти результатів проходження практики та відповідей на запитання членів комісії.

Підсумки виробничої практики обговорюються на засіданнях кафедр, конференціях, круглих столах та інших заходах, а загальні підсумки – на вчених радах факультету та Університету.

Оцінювання та схема нарахування балів з виробничої практики визначаються науково-педагогічними працівниками кафедри за наступними критеріями.

Таблиця 4

#### Схема нарахування балів з виробничої практики

Критерії оцінювання	Кількість балів
Результати проходження практики студентом, оцінка яких надана у відгуку-характеристиці керівника практики від бази практики	1–40
Якість оформлення і змістовність наповнення щоденників та звіту практики	1–19
Презентація студентом результатів проходження практики та відповідей на запитання членів комісії	1–41
<b>Всього</b>	<b>100</b>

## 12. Політика проходження практики

– *щодо термінів проходження та звітування за результатами практики:*

Заходи, пов'язані з організацією виробничої практики студентів, визначаються наказом ректора Університету про проведення практики студентів. Він подається на підпис ректору не пізніше ніж за місяць до початку практики. Відповідальний за його підготовку декан факультету.

Наказом ректора про проведення виробничої практики студентів визначається: місце та період проведення практики; список студентів;

керівники практики від кафедри, відповідно до навчального навантаження науково-педагогічних працівників кафедри; координатор практики зі спеціальності; дата проведення семестрового контролю з практики та терміни звітування за її результатами; посадова особа, на яку покладено загальну організацію практики та контроль за її проведенням на факультеті.

Дата складання семестрового контролю з практики студенту може бути перенесена за наявності обставин, які унеможливають складання у терміни, визначені наказом ректора (розпорядження декана факультету), та за можливості його здійснення згідно графіка освітнього процесу. Перенесення дати складання семестрового контролю з практики здійснюється відповідним наказом ректора Університету (розпорядження декана факультету).

Студенту, який не виконав програму практики з поважної причини, за погодження декана факультету може бути надана можливість повторного проходження практики в період, визначений наказом ректора Університету.

Студент, який не виконав програму практики без поважної причини, відраховується з Університету як такий, що не виконав навчальний план.

*– щодо академічної доброчесності:*

Здобувачі вищої освіти під час освітньої та наукової діяльності повинні дотримуватися принципів і морально-етичних норм, що містяться у Кодексі про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає: дотримання принципів, цінностей і правил академічної доброчесності в освітній та науковій діяльності; ставлення з повагою до усіх учасників освітньо-наукового процесу; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; самостійне виконання навчального завдання, крім випадків, коли його виконання передбачає участь декількох осіб або правилами виконання відповідних завдань дозволено отримання допомоги від інших осіб, використання допоміжних матеріалів та засобів, мережі Інтернет тощо (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

*– щодо оскарження результатів оцінювання:*

Студент має право оскаржити результати контрольних заходів за підсумками виконання програми виробничої практики. Порядок оскарження результатів оцінювання студентів здійснюється відповідно Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті.

### **13. Рекомендовані джерела інформації**

Під час виконання звіту з виробничої практики здобувач вищої освіти може використовувати літературні джерела та інтернет-ресурси.

### Основні

1. Внутрішні хвороби тварин / В. І. Левченко та ін.; за ред. В. І. Левченка. Біла Церква, 2012. Ч. 1. 528 с.
2. Внутрішні хвороби тварин / В. І. Левченко та ін.; за ред. В. І. Левченка. Біла Церква, 2015. Ч. 2. 610 с.
3. Клінічна діагностика хвороб тварин / Левченко В. І. та ін.; за ред. В. І. Левченка і В. М. Безуха. Біла Церква, 2017. 544 с.
4. Панько І. С., Власенко В. М., Гамота А. А. та ін. Спеціальна ветеринарна хірургія. Біла Церква, 2003. 496 с.
5. Сухонос В.П., Малюк М.О., Куліда М.А. та ін. Оперативна хірургія з основами топографічної анатомії, анестезіологія. Київ: НУБіП України. 2021. Ч.1. 452 с.
6. Сухонос В.П., Малюк М.О., Куліда М.А. та ін. Оперативна хірургія з основами топографічної анатомії, анестезіологія. Київ: НУБіП України. 2022. Ч.2. 388 с.
7. Яблонський В.А. Практичне акушерство, гінекологія та штучне осіменіння сільськогосподарських тварин. К., Урожай, 2002. 319 с.
8. Яблонський В.А., Хомин С.П. та ін. Ветеринарне акушерство, гінекологія та біотехнологія відтворення тварин з основами андрології. Вінниця: Нова Книга, 2006. 592 с.

### Допоміжні

1. Борисевич В.Б. Загальна ветеринарно-медична хірургія / Борисевич В. Б., Борисевич Б. В., Петренко О. Ф. та ін. -К. : Науковий світ, 2001. 245 с.
2. Борисевич В.Б., Борисевич Б. В, Сухонос В.П. та ін. Ортопедія парно- та непарнопалих тварин. К.: Видавничий центр НАУ, 2008. 182 с.
3. Локес-Крупка Т. П., Канівець Н. С., Каришева Л. П., Соболева О. Д., Обідний Я. С. Рентгенологічне дослідження собаки за розширення стравоходу (клінічний випадок). Вісник ПДАА. 2021. № 2 (101). С. 254–258.
4. Локес-Крупка Т. П., Цвіліховський М. І., Канівець Н. С., Каришева Л. П., Бурда Т. Л. Результати інструментальних досліджень стану щитоподібної залози в собак за наявності гіпотиреозу на тлі ожиріння. Вісник ПДАА. 2021. № 1 (100). С. 279–284.
5. Локес-Крупка Т. П., Цвіліховський М. І., Канівець Н. С., Кравченко С. О., Бурда Т. Л. Структурні зміни внутрішніх органів свійських kota та собаки у разі ожиріння, зумовленого цукровим діабетом. Вісник Полтавської державної аграрної академії. 2020. № 2 (97). С. 194-01
6. Панько І., Власенко В., Левченко В. Патогенетична терапія при запальних процесах у тварин. Київ. Урожай, 1994. 350 с.

### Інформаційні ресурси

1. Сайт Фармацевтична енциклопедія <http://www.pharmencyclopedia.com.ua/>
2. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського : веб сайт. URL : [www.nbuv.gov.ua](http://www.nbuv.gov.ua).
3. Ветеринарний простір [www.edu.vet.ua/](http://www.edu.vet.ua/)

4. <http://iekvm.kharkov.ua/> – Інститут експериментальної та клінічної ветеринарної медицини.

## Додатки

Додаток А

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

## ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

---

Студент \_\_\_\_\_  
(вид і назва практики)

\_\_\_\_\_ (прізвище, ім'я, по батькові)

Факультет (навчально-науковий інститут) \_\_\_\_\_  
(назва факультету/ІНІ)

Освітньо-професійна програма \_\_\_\_\_  
(назва освітньо-професійної програми)

Спеціальність \_\_\_\_\_  
(код та найменування спеціальності)

Рівень вищої освіти \_\_\_\_\_  
(перший (бакалаврський) / другий (магістерський))

\_\_\_\_\_ курс, \_\_\_\_\_ група

Форма здобуття освіти \_\_\_\_\_  
(денна/ заочна)

Керівник практики від кафедри \_\_\_\_\_  
(назва кафедри)

\_\_\_\_\_ (посада, прізвище, ім'я, по батькові керівника практики)

Керівник практики від підприємства (організації, установи, тощо),  
\_\_\_\_\_ (посада, прізвище, ім'я, по батькові)

---

Студент \_\_\_\_\_  
(прізвище, ім'я, по батькові)

Прибув на підприємство (в організацію, установу тощо)  
« \_\_\_\_ » \_\_\_\_\_ 20 \_\_\_\_ року

Наказом (розпорядженням) по підприємству (організації, установі тощо) від  
« \_\_\_\_ » \_\_\_\_\_ 20 \_\_\_\_ року № \_\_\_\_ студент зарахований на посаду \_\_\_\_\_  
(назва посади)

\_\_\_\_\_  
(підпис) \_\_\_\_\_ (посада, прізвище та ініціали керівника підприємства, організації, установи тощо)  
**М.П.**

Вибув з підприємства (організації, установи, тощо)  
« \_\_\_\_ » \_\_\_\_\_ 20 \_\_\_\_ року

\_\_\_\_\_  
(підпис) \_\_\_\_\_ (посада, прізвище та ініціали керівника підприємства, організації, установи тощо)  
**М.П.**





### Висновок керівника практики від кафедри

---



---



---



---



---



---

Кількість балів \_\_\_\_\_  
(цифрами)

Керівник практики від кафедри

\_\_\_\_\_ (підпис)

\_\_\_\_\_ (власне ім'я та прізвище)

### Висновок комісії із захисту звітів з практики

---



---



---



---



---

Кількість балів \_\_\_\_\_  
(цифрами)

Дата захисту звіту з практики « \_\_\_\_ » \_\_\_\_\_ 20\_\_ року

Оцінка:

за 4-бальною шкалою \_\_\_\_\_  
(словами)

за 100-бальною шкалою, оцінка ЄКТС \_\_\_\_\_  
(цифрами і літерою)

Голова комісії із захисту звітів з практики

\_\_\_\_\_ (підпис)

\_\_\_\_\_ (власне ім'я та прізвище)

**Міністерство освіти і науки України  
Полтавський державний аграрний університет  
Факультет ветеринарної медицини**

**ЩОДЕННИК**  
з виробничої практики

студента освітньо-професійної програми Ветеринарна медицина  
спеціальності 211 Ветеринарна медицина  
\_\_\_\_\_ курсу \_\_\_\_\_ групи другого (магістерського) рівня вищої освіти  
денної форми здобуття освіти

**ІІІ**

Місце проходження практики \_\_\_\_\_

з \_\_\_\_\_ р. по \_\_\_\_\_ р.

## Робочі записи під час практики у щоденнику

№ запису		Дата	Власник тварини і його адреса	Вид, стать, порода, вік тварини, інвентарний №	Анамнез, клінічні ознаки захворювання, температура, пульс, дихання	Діагноз	Лікування (рецепти, дієта тощо)	Наслідки лікування
первинного	первинного при повторному прийомі							
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1		16.05.2026	ПП «Агроекологія» або Кот В.С. с. Гути ... району, ... області	Корова, українська чорноряба, 4 роки, інв..№ 567	Із слів доярки (власника) стало відомо, що корову перевели з родильного відділення 15 лютого. Під час моціону вона була травмована. Останні дні доїння корови ускладнилося, в наслідок болючості лівої передньої чверті вим'я. Дослідженнями встановлено: загальний стан тварини задовільний, Т – 39,7; П – 64; Д – 28. Апетит і жуйка збережені. Природні відправлення в межах норми. Ліва передня чверть молочної залози збільшена, ущільнена, болюча, гаряча. На передній поверхні чверті обмежена флюктуюча пухлина.	Абсцес вим'я Abscessus uberis	Корова переведена на лікування у ветеринарний блок. Операційне поле підготовлене по загальним правилам хірургії. Фіксація у станку Виноградова Знеболення: проводникова блокада нервів по Башкірову.  <i>Далі хід операції та проведення інших маніпуляцій та післяопераційний догляд.</i>	Призначено повторний прийом на 17.05.2026

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
 Факультет ветеринарної медицини  
 Кафедра \_\_\_\_\_

## ЗВІТ

з виробничої практики  
 студента освітньо-професійної програми Ветеринарна медицина  
 спеціальності 211 Ветеринарна медицина  
 \_\_\_\_\_ курсу \_\_\_\_\_ групи другого (магістерського) рівня вищої освіти  
 денної форми здобуття освіти

---

*(прізвище, ім'я, по батькові студента)*

База практики:

\_\_\_\_\_  
*(назва підприємства, установи, організації тощо)*

\_\_\_\_\_  
*(район, область)*

Керівник практики від бази практики:

\_\_\_\_\_  
*(посада, прізвище, ім'я, по батькові)*

Керівник практики від кафедри:

\_\_\_\_\_  
*(посада, прізвище, ім'я, по батькові)*

Захист звіту відбувся \_\_\_\_\_  
*(дата)*

Оцінка: за 4-бальною шкалою \_\_\_\_\_  
 за 100-бальною шкалою, оцінка ЄКТС \_\_\_\_\_

Члени комісії: \_\_\_\_\_  
 \_\_\_\_\_  
 \_\_\_\_\_

**ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**  
Факультет ветеринарної медицини

**ЛИСТ ОЦІНЮВАННЯ**  
**результатів проходження**  
**виробничої практики**  
**студента освітньо-професійної програми Ветеринарна медицина**  
**спеціальності 211 Ветеринарна медицина**  
**\_\_\_\_\_ курсу \_\_\_\_\_ групи другого (магістерського) рівня вищої освіти**  
**денної форми здобуття освіти**

\_\_\_\_\_ (прізвище, ім'я, по батькові студента)

Період практики: з «\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ р. по «\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ р.

Види робіт, що підлягають оцінюванню		Максимальна кількість балів	Результат оцінювання	Підпис
Результати проходження практики студентом, оцінка яких надана у відгуку-характеристиці керівника практики від бази практики		40		
Якість оформлення і змістовність наповнення щоденника та звіту практики		19		
<b>Загальна кількість балів, нарахована керівником практики від кафедри (до захисту)</b>		59		
Презентація студентом результатів проходження практики та відповідей на запитання членів комісії		41		
<b>Підсумкова оцінка:</b>	<b>кількість балів за 100-бальною шкалою</b>			
	<b>за 4-бальною шкалою</b>			
	<b>оцінка ЄКТС</b>			

## Зразок оформлення зведеної таблиці

Зведення \_\_\_\_\_  
 (роботи, виконані студентом під час виробничої практики)

№ п/п	Види роботи	Кількість
1	2	3
1	Проведено клінічний огляд	
2	Диспансеризовано	
3	Прийнято хворих тварин (всього), в тому числі: а) з незаразними хворобами б) з гінекологічними в) з хірургічними г) з інфекційними д) з інвазійними	
4	Проведено діагностичних досліджень (всього), в тому числі: а) алергічних б) серологічних в) бактеріологічних г) паразитологічних д) патологоанатомічних (розтин трупів)	
5.	Проведена ветсанекспертиза: а) м'яса б) молока в) яєць та інших продуктів харчування	
6.	Взято проб крові	
7.	Щеплено	
8.	Дегельмінтизовано	
9.	Оброблено проти кліщів	
10.	Оброблено проти гемоспоридіозів та ін. інвазійних хвороб	
11.	Проведено штучне запліднення тварин	
12.	Досліджено на вагітність тварин	
13.	Надана акушерська допомога	
14.	Виконано хірургічних операцій	
15.	Зроблено профілактичних обробок проти незаразних хвороб	
16.	Виконано інші види робіт	